

De marktberichten van agrarische producten en grondstoffen staan wekelijks in de krant. Maar hoe ontwikkelt de markt zich op de middellange termijn? Welke indicatoren moet de melkveehouder in het vizier houden? In deze editie: zuivel.

Kan de wereld de toenemende vraag naar dierlijke eiwitten als melk en vlees wel aan? Louise Fresco, hoogleraar duurzaamheid aan de Universiteit van Amsterdam, schreef er onlangs een boek over, 'Hamburgers in het paradijs'. Ze stelt dat er veel landbouwgrond buiten gebruik is en de productiviteit op andere gronden kan nog flink omhoog. Daarnaast wijst Fresco op de samenhang tussen voedselzekerheid en de beschikbaarheid van veevoer. Voor elke liter melk is immers veevoer nodig en dat kan wel eens een bottleneck gaan vormen, denkt ook zuivelanalist Mark Voorbergen. 'Daar waar de vraag naar zuivel groeit, in opkomende landen als China en India, daar is veevoorziening een belangrijk issue. Er is zelfs sprake van import van hooi en andere veevoercomponenten.'

Extra productie was nodig

Voorbergen verwacht dat ook de duurdere productieregio's, waaronder Europa, een rol van betekenis gaan spelen in de wereldwijd groeiende vraag naar zuivel. 'Nieuw-Zeeland loopt ook tegen de grenzen aan, het is niet voor niets dat de Nieuw-Zeelandse zuivelcoöperatie Fonterra elders in de wereld investeert in zuivelfabrieken.'

De afgelopen twaalf maanden zijn volgens Voorbergen een aanwijzing dat de zuivelmarkt er sterk voor staat. 'De periode juni 2011 tot en met juni 2012 waren er wereldwijd perfecte omstandigheden voor melkproductie. Alles zat mee en overall werd fors meer melk geproduceerd dan een jaar eerder. Maar de verwachting dat er zich een rampscena-

Aanzuigende werking uit Azië is structureel, maar crisis trekt wel aan de rem

Stoeien om melk

De zuivelmarkt staat er sterk voor. In een jaar waarin alle omstandigheden voor zuivelproductie perfect waren, bleven de voorraden beperkt en ontrolde zich geen drama zoals in 2009. Dat neemt niet weg dat de economische crisis ook in de opkomende landen zijn sporen nalaat.

tekst Tijmen van Zessen

rio zou voltrekken als in 2009 kwam niet uit. Slechts vier maanden zat de markt in een dalende trend, maar bij de eerste de beste terugval van de productie, als gevolg van droogte in Amerika, trekt de markt direct weer aan. De extra productie was kennelijk nodig om de vraaggroei bij te houden, er zijn ook amper voorraden opgebouwd.' Voorbergen sprak vorig jaar in deze rubriek over een verwachte vraaggroei van 2,5 procent per jaar en daar blijft hij bij. 'De aanzuigende werking uit Azië is een fundamentele kracht. Alleen al een groei van twintig kilo melk per jaar per hoofd van de bevolking zal het aanbod voor een behoorlijke uitdaging stellen.'

Azië niet immuun voor crisis

Het optimisme van Voorbergen krijgt deels bijval van Adriaan Krijger, marktanalist bij het Productschap Zuivel. Maar Krijger tempert wel een al te euforisch gevoel. 'De verwachting van reëel hogere voedselprijzen en een reëel hogere vraag naar voedsel is breed gedragen, maar de wereldeconomie draait op lagere toeren. Er is crisis in Europa, in de Ver-

enigde Staten en dat heeft ook zijn weerslag op Azië. China exporteert veel producten naar Europa. Als die export terugvalt, dan is er minder geld voor zuivelimport.' Krijger wil maar zeggen dat Azië niet immuun is voor de economische crisis. Bovendien is er nog geen zicht op een spoedig economisch herstel. Niettemin is de zuivelmarkt sinds het begin van de zomer bezig aan een opmars (figuur 1). Maar Krijger interpreteert deze beweging als een uiting van onzekerheid. 'Onder invloed van berichten over droogte in Amerika stijgen de prijzen, dat is puur sentiment. Feitelijk zit de markt dicht tegen een evenwicht.' Goedhart Westers kan meepraten over dit sentiment. Hij is manager business development voor het Amerikaanse zuivelbedrijf Grassland Dairy Products. 'De spotprijzen voor melk zijn onder druk van de stijgende voerkosten flink gestegen. Kopers betalen al snel een premie van twee dollar per honderd pond melk boven op de prijzen. Als de reguliere melkprijs de trend van de voerkosten niet volgt, zal het melkaanbod snel afnemen', verwacht Westers. De Amerikaan-

Amerikanen over de kop, ondanks historisch hoge melkprijs

De droogte in Amerika heeft dit jaar een belangrijke weerslag op de melkveehouderij. Goedhart Westers, manager business development voor het Amerikaanse zuivelbedrijf Grassland Dairy Products, merkt dat ook. 'Ik ken een bedrijf met 14.000 koeien waar de voervoorraad toereikend is voor slechts 10.000 koeien. Sommige

melkveeouders hebben al tien jaar een contract met een ruwvoerteler, maar het voer wordt dit jaar opeens verkocht aan Azië. Er gaan op dit moment veehouders failliet omdat er onvoldoende voer is.' Hoewel de melkprijs intussen historisch hoog is, is de melk-voerprijsratio historisch laag. Veelal vormt de post voerkosten een derde van de melkprijs, nu is dat

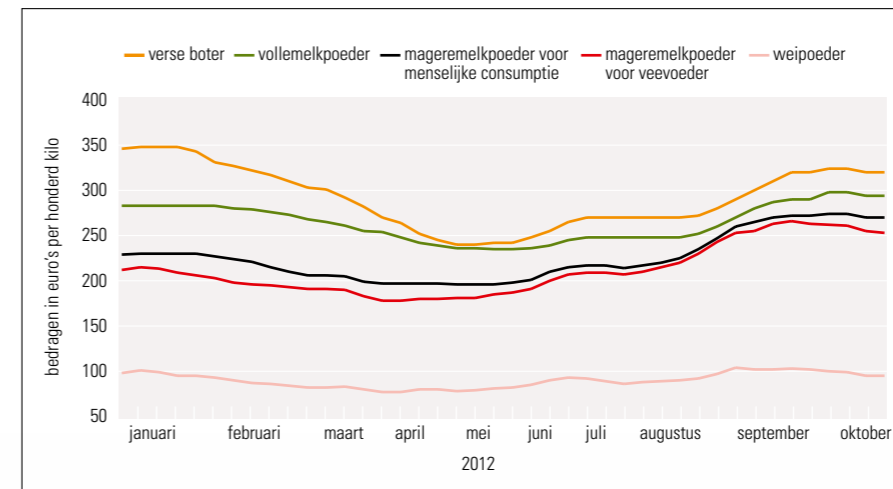
de helft. Rest de vraag wat dit betekent op lange termijn. 'De onderliggende dynamiek is dit jaar niet veranderd', zegt Westers. 'Er is een groeiende vraag naar voedsel en de zuivelvoorraden lopen terug. Maar veehouders moeten zich niet rijk rekenen; diezelfde dynamiek zorgt ook voor hogere graanprijzen en verstoort daarmee de marge.'

Melkveehouder
Gerben Iemhoff, Radewijk

'De toestand van de zuivelmarkt is een verhaal met twee kanten. Enerzijds is er de structurele vraag uit Azië, anderzijds is er de haperende wereldeconomie. Als ik dan kijk naar de exportcijfers die gewoon blijven doorgroeien, dan zegt mijn gevoel toch dat de vraag hoog blijft. De economische groei in Azië blijft in veel landen met zes à zeven procent nog altijd hoog en hoewel misschien minder hard dan verwacht, het inkomen stijgt er nog steeds.' 'Daarnaast speelt de ontwikkeling van voerprijzen melkveeouders wereldwijd parten. Met name uit Amerika zal het aanbod van melk zo een-twee-drie niet gaan stijgen. De vraag is wie er in dat gat springt: Europa of Nieuw-Zeeland? Hoe dan ook, het is voor elke melkveehouder verstandig om de melk- en voerproductie in evenwicht te brengen. Wij produceren nu circa 13.000 kilo melk per hectare, dat evenwicht wil ik zo veel mogelijk intact laten. Maar ik kan me niet voorstellen dat een collega met 20.000 kilo melk per hectare uit eigen beweging minder koeien gaat melken, dat zit niet in het bloed van een Nederlandse melkveehouder.'

Goedhart Westers ziet dat ondernemers in Amerika een verschil kunnen maken met termijnmarkten. 'Niet iedereen voelt zich er even prettig bij, of heeft voldoende productie om er gebruik van te maken, maar wie zich niet aanpast aan de realiteit valt om. Sommige bedrijven huren deskundigen in om te handelen op de termijnmarkt', weet Westers. Hij weet ook van een initiatief waarbij een melkveebedrijf melk indikt en aflevert op basis van een kostendekkend model. 'Dat bedrijf koopt van te voren mais in op de termijnmarkt en verkoopt de melk op basis van een vaste marge. In de visie van de afnemer van zijn melk is aanbodzekerheid belangrijker dan prijs.'

Figuur 1 – Ontwikkeling van de officiële Nederlandse zuivelnotering in 2012 (bron: PZ)

se melkveehouderij krijgt flinke klappen te verduren; het aantal faillissementen loopt op (zie kader).

Melkprijs vastzetten

In Nederland en Vlaanderen zal een dergelijk extreme situatie niet zo snel voorkomen omdat relatief veel bedrijven zelfvoorzienend zijn in ruwvoer. Krijger: 'Ze hebben in vergelijking met de grootschalige intensieve bedrijven in Amerika minder last van prijsontwikkelingen van granen.'

Niettemin nemen met het groter en intensiever worden van de bedrijven ook hier de risico's van prijsfluctuaties toe. Onlangs stelde onderzoeksbureau Geelen Consultancy dat een vijfde van de

melkveeouders bereid is om de melkprijs voor een bepaalde periode vast te zetten. Nog meer interesse bestaat er voor het vastzetten van de voerprijs. Mark Voorbergen vindt dat veehouders zich ook minder kwetsbaar kunnen opstellen door op een extensieve manier te boeren. 'Ik denk dat die flexibiliteit nog wel eens lonend kan zijn in tijden van lage marges. De Nederlandse melkveehouderij heeft geen geschikte "infrastructuur" om prijzen vast te zetten en het zou wel eens lang kunnen duren voordat die er is.' Vooral nog is Dairy Trading Online (DTO) de enige partij die in Nederland melkveeouders via melkprijsgarantiecificaten de gelegenheid biedt om melkprijzen te fixeren.

